

BUSSELAJUIN, DE TROTS VAN HET PAJOTTENLAND

De teelt van busselajuinen is op Vlaams niveau een kleine teelt die zich voornamelijk bevindt in de Brusselse Rand. Ondanks de mindere bedrijfsresultaten van sommige sectoren in de groenteteelt blijft de zeer arbeidsintensieve teelt van busselajuin zich goed handhaven. Voor Ivo Van der Veken uit Sint-Martens-Bodegem kent deze teelt weinig of geen geheimen. – *Walter Van Neck*

De tuinbouwbedrijven in de Brusselse Rand, met name in het Pajottenland, zijn ontstaan uit de vele kleine gemengde landbouwbedrijven die als aanvulling wat groenten kweekten voor de Brusselse markt. Gaandeweg zijn ze zich verder gaan specialiseren. Mede door de geringe beschikbare oppervlakte zijn de *boerkozen* (een plaatselijk dialect voor tuinder of hovenier) zich verder gaan specialiseren in zeer arbeidsintensieve teelten: radijzen, veldsla, busselajuin, krulandijvie, kruiden ...

What's in a name?

Elke zichzelf respecterende tv-kok werkt zijn gerecht tegenwoordig af met gesnipperde lente-uitjes. Ongeacht het seizoen

.....

Gezien de beperkte teeltoppervlakte van 1,3 ha is zwaar investeren absoluut niet verantwoord.

.....

gebruiken zij steevast de term lente-ui. Op de veiling spreekt men van busselajuin en in het Pajottenland worden zij vaak pijpajuin of kortweg ajuintjes genoemd. Nederlanders omschrijven de groente dan weer als bosui. Vroeger sprak men ook van schallunekens of schalullekes. Dan ging het om de jonge

scheuten van sjalot, die zonder knolletje te koop werden aangeboden.

Van ambtenaar naar 'boerkoos'

Na een carrière van 12 jaar als ambtenaar stapte Ivo in 1991 mee in het tuinbouwbedrijf van zijn echtgenote en schoonouders. "Mijn vrouw baatte het bedrijf al sinds 1979 uit samen met haar ouders. Het toenmalige teeltplan – typisch voor de streek – bestond uit vroege prei, andijvie, selder en in de winter veldsla. Toen ik in 1991 mee in het bedrijf kwam, hebben wij het teeltplan drastisch omgeoid en specialiseerden we ons in ajuintjes en groene selder", licht Ivo toe. Groene selder teelt hij intussen niet meer. Het bedrijf kweekt nu nog uitslui-

tend busselajuin. Na elke teelt wordt er een groenbedekker ingezaaid. Hiervoor kiest Ivo voornamelijk voor snijrogge. "Ook facelia, die ik eigenlijk als proef had gezaaid, voldeed goed en is zeker een bijkomende optie voor de toekomst." De totale beteelbare oppervlakte bedraagt, na wat herschikkingen met aankoop en verkoop van gronden, ongeveer 1,3 ha. Naast 3 tunnels en 3 wandelkappen, die gezamenlijk zo'n 12 are vertegenwoordigen, vinden alle teelten plaats in de openlucht.

Minimum aan mechanisatie

Gezien de beperkte teeltoppervlakte van 1,3 ha is zwaar investeren absoluut niet verantwoord. De grondbewerkingen worden gedaan met een lichte tractor met rotoreg. "De ajuntjes zaai ik nog met een 40 jaar oude Planet, een handzaai-machientje waarmee men vroeger ook bieten zaaide. Zwaar investeren in een dure pneumatische zaaimachine is op mijn bedrijf niet verantwoord. Ik zaai trouwens per week maar 700 lopende meter. Ook investeren in een waslijn heeft weinig zin. Wij wassen alle bussels nog met de hand. Gemiddeld kunnen wij

De overwinterde teelt busselajuin is vanaf begin april oogstklaar. Het peervormig knolletje geniet de voorkeur op de veiling en in de handel.

samen 1200 tot 1500 bussels per uur wassen. Ik hoor van collega's, die wel een waslijn hebben, dat het rendement niet veel hoger is. Bovendien moet je met 3 personen aan de waslijn staan. Bij slecht weer, als er veel modder aan de planten hangt, komen we wel maar aan maximaal 800 bussels per uur. De zwaarste investering op mijn bedrijf is, samen met de lichte vrachtwagen, nog de loods", geeft Ivo aan.

FAMILIE VAN DER VEKEN-VAN DER VOORDE

Leeftijd: Ivo (55) en Alice (58)
 Gemeente: Sint-Martens-Bodegem
 Specialisatie: busselajuin (pijpajuin)

"Toen ik in 1991 mee in het bedrijf kwam, hebben wij het teeltplan drastisch omgegooid en specialiseerden we ons in ajuntjes."

Japanse stengelui

"In het Pajottenland zaait men stengelajuin, al kan men ook gebruik maken van plantajuntjes maar dat wordt hier in de streek weinig gedaan", zegt Ivo. Het teeltschema kan opgesplitst worden in 3 grote vakken: de gewone vollegrondsteelt, de overwinterende vollegrondsteelt en de teelten in tunnel. De overwinterende teelt wordt rond half september gezaaid, de oogst loopt van april tot eind mei, begin juni. Voor deze teelt zijn de zilvruitjes (*oignon blanc*) van het ras Vaugirard (zaadhuis Vilmorin) en Elody (zaadhuis Clause) het meest aangewezen. "Het verschil tussen beide rassen zit hem in de knolvorming die bij Vaugirard eender bolvormig is en peervormig bij Elody. De peervorm is op de veiling meer gewild."

Voor alle andere teelten in de vollegrond en onder tunnel zaait Ivo Japanse stengelui. "White Tower van het Japanse zaadhuis Takii is, of beter was, mijn standaardras. Jammer genoeg stopt Takii met de productie van White Tower. Gelukkig heb ik nog zaad voor dit seizoen, maar vanaf volgend jaar zal Estafette, eveneens van Takii, mijn standaard worden." In de tunnels maakt men onderscheid tussen een voorjaars- en een najaars-teelt. De voorjaarsteelt wordt, afhankelijk van het weer, gezaaid van begin januari

tot eind februari. De oogst begint rond 10 mei en loopt tot eind juni. Voor de najaarsteelt onder bescherming zaait men begin augustus en oogst men in de periode november-december. De zaai van de gewone vollegrondsteelt vindt plaats van half maart tot eind augustus. Geogst wordt er in de vollegrond van begin juli tot eind oktober. Op elk perceel komt maar één teelt per jaar. Na de oogst zaait Ivo snijrogge als groenbedekker. Per are is er ongeveer 120 g zaad nodig. De afstand tussen de rijen bedraagt 2 cm (14 rijen per 3 m) maar loopt in het najaar op tot 23 cm (12 rijen per 3 m). In het najaar is een lagere plantdichtheid belangrijk om valse meeldauw te voorkomen. Het gewas kan sneller opdrogen zodat de schimmel minder kans krijgt om zich te ontwikkelen. Toch blijft valse meeldauw het grootste probleem in de teelt van busselajuin.

Arbeidsintensief

Elk jaar worden er grondstalen genomen. Ivo bemest met enkelvoudige kunstmeststoffen zodat hij een zeer juiste voorraadbemesting kan geven. Om de 2 jaar wordt er een organische bemesting onder de vorm van groencompost of champost gegeven. Door het hoge gehalte aan leem zijn de akkers in het Pajottenland slempgevoelig. Een organi-

sche bemesting zorgt voor een betere waterhuishouding.

Het oogsten vraagt echter veel arbeid. Per uur kunnen 60 tot 100 bussels per persoon gemaakt worden. Voor winterajuin loopt dit zelfs terug tot maximum 40 bussels per uur. Afhankelijk van de dikte van de ajuintjes bevat een busseel 7 tot 12

In de tunnels maakt Ivo een onderscheid tussen een voorjaars- en najaarsteelt. De voorjaarsteelt wordt vanaf 10 mei geoogst en loopt tot eind juni. De najaarsteelt wordt begin augustus gezaaid en vanaf november geoogst.

stuks. Na het wassen worden ze per 12 bussels verpakt in tomatenkistjes. Vroeger moesten er 10 bussels in een tomatenkist, maar sinds 2013 is de norm opgetrokken tot 12 bussels per kist. De busseltjes worden bijeengehouden met een elastiekje. Sommige afnemers vragen echter dat de busseltjes tweemaal gebonden zijn.

Waarnemingen en waarschuwingen in de preiteelt

“De meest voorkomende plaag op ons bedrijf zijn trips. Om die te bestrijden volg ik de berichten ‘Waarnemingen en waarschuwingen in de preiteelt’ via de proeftuinen. Met Tracer, een middel dat ook in de biologische teelt een toelating heeft,

kan je de aantasting perfect onderdrukken. Tevens zullen mineervlieg en ajuinvlug minder kansen krijgen.”

Om onkruid te bestrijden wordt juist na het zaaien Stomp en CIPC toegepast. “Wel opletten met de dosering van Stomp”, geeft Ivo aan “Om groeiremming te voorkomen gebruik ik altijd een lagere dosering dan vermeld op de verpakking.”

Komt er tijdens de teelt toch wat straatgras, dan kan dat perfect bestreden worden met Aramo. “Maar het belangrijkste probleem is valse meeldauw. Deze schimmel kan snel en ongenadig toeslaan. Zeker bij koude en vochtig weer is de kans op infectie zeer groot. Met Acrobat en Ortiva hebben we wel 2 goede middelen om de ziekte te voorkomen maar het blijft zeer alert zijn.”

Afzet

De busselajuin wordt via Veiling BelOrta vermarkt. Dat de teelt zich specifiek in het Pajottenland bevindt, getuigen de omzetcijfers. Voor de fusie leverden de 6 à 7 Brusselse telers 1,3 miljoen bussels aan Veiling Brava. Op de Mechelse Veilingen bedroeg dit bij benadering 60.000 bussels.

Delhaize en Colruyt zijn de belangrijkste afnemers van de Belgische busselajuin. Ivo levert, via de veiling, voornamelijk aan Colruyt. Elke middag komt de bestelling binnen. In het begin van de week is er meestal minder vraag, donderdag is de topdag.

“Dankzij de vele kookprogramma’s op tv is er een blijvende belangstelling voor ons product. Voorlopig mag onze sector zeker niet klagen. Maar we moeten op onze hoede zijn, Duitsland is een zeer grote producent en concurrent. Als de lonen van de arbeiders daar ook stijgen, kan dit misschien een positieve invloed op de prijsvorming hebben”, besluit Ivo Van der Veken. ■